

42 κτλ.). Ἐντεῦθεν ἄρα σὺν τῷ χρόνῳ σᾶς = ὑμᾶς καὶ ὑμῶν.

Ὦς ἐκ τοῦ ἑνίκου σὲ ἐσχηματίσθη ὁ πληθυντικὸς σᾶς, οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἐκ τοῦ μὲ τὸ μᾶς, διπερ ὅμοιως αἰτιατ. καὶ γενικ. εἶναι = ὑμᾶς καὶ ὑμῶν. Ἀλλοι (*Ψιχάρις* ἐν *Essai II*, σ. 227. G. Mayer ἐν *Rivista di Filologia* 1876, IV, σ. 270 καὶ W. Meyer) ἀποδέχονται, ὅτι τὸ μᾶς τοῦτο προῆλθε κατ' ἀφάρεσιν ἐκ τοῦ ὑμᾶς, εὑρηται δὲ πλειστάκις παρὰ Διγενεῖ *Ἀκρίτᾳ* (ι' αἰῶνι) ὡς αἰτιατ. (ἐκδοσ. K. Εὔθα καὶ E. Legrand 16, 43, 70) καὶ γενικ. (αὐτόθι 23, 46, 56, 67, 72, 73).

Οἱ Βυζαντίνοι ἄρα συγγραφεῖς, παρ' οἵς οἱ πρῶτοι τῶν νεωτέρων τύπων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μᾶς καὶ σᾶς εὑρηται, εἶναι οἱ τοῦ ι' αἰῶνος Κωνσταντίνος Πορφυρογέννητος καὶ Διγενής Ἀκρίτας.

Ἄλλ' ἐν τοῖς γλωσσικοῖς προϊοῦσι τοῦ ια' καὶ ιβ' αἰῶνος ἀπαντῶσιν ἀπαντεῖς σχεδὸν οἱ νεώτεροι τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, ἐσύ, ἐσοῦ, ἐσέ, ἐμέρα, ἐσφίρα, ἐσεῖς κτλ. Πᾶς δ' οἱ τύποι οὗτοι ἔγενοντο; Γνωστὸν ὅτι ἐν τοῖς κλασικοῖς χρόνοις πλὴν τῶν τύπων ἐμέ, ἐμοῦ, ἐμοί, ὑπῆρχον καὶ οἱ ἐγκλινόμενοι τύποι με, μου, μοι, ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ ἐμφάσεως, οὗτοι δ' ἀγενοὶ ἐμφάσεως ἐν χρήσει ὄντες. Τὸ πάλαι λοιπὸν ἐμφαντικὸν τοῦτο ε τοῦ α' προσώπου προσετέθη ἀπὸ τοῦ ια' αἰῶνος καὶ τοῖς τύποις τοῦ ιβ' προσώπου τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, οὕτω δ' ἐπλάσθησαν κατ' ἀναλογίαν ἐσύ, ἐσέ, ἐσοῦ. (*Γλυκᾶς*, ιβ' αἰῶνι, ἐκδοσ. Legrand, ἐσὺ 119, 124, 125. *Xρονικὸν τῶν ἐρ Μορέα πολέμων*, ιδ' αἰῶνι, ἐκδοσ. Buchon, ἐσὺ ποιημ. 52, 1057, 1174, ἐσοῦ πρόλογ. 288, ποιημ. 2581, 2906, ἐσὲ πρόλογ. 1093, ποιημ. 326, 2123).

Ἐκ τῶν τύπων ἐμὲ καὶ ἐσὲ προσθέσει τῆς καταλήξεως καὶ τῆς αἰτιατικῆς ἐμορφώθησαν οἱ τύποι ἐμὲν καὶ ἐσέν, ἐξ ὧν πάλιν διὰ τῆς καταλήξεως α τῆς αἰτιατικῆς παρήχθησαν εἰς φῶς οἱ τύποι ἐμέρα, ἐσφίρα, καὶ ἐκ τούτων διὰ τοῦ αὐτοῦ α οἱ ἐμέρα, ἐσφίρα. (*Πρόδρομος*, ιβ' αἰῶνι, III, ἐκδοσ. Legrand, ἐμέρ 631, ἐσέρ 501, VI ἐμέρα 289, ἐσέρ 365, 366, ἐσφίρα, 366. *Γλυκᾶς*, ἐκδοσ. Legrand, ἐσέρ 242, 312. *Xρονικὸν τῶν ἐρ Μορέα πολέμων*, ἐκδοσ. Buchon, ἐμέρα πρόλογ. 74, ἐσφίρα ποιημ. 471, 1178. *Iliac Εμοριακοῦ*, ιδ' αἰῶνι, ἐκδοσ. Legrand, ἐμέρ 18, 217, ἐμέρα 7, 262, ἐσέρ 8, 107, 163, ἐσφίρα 7, 145, 184, ἐσφίρα 9, 242. *Διηγησίς παιδιόφραστος τῶν τετραπόδων ζώων*, ιδ' αἰῶνι, ἐκδοσ. Wagner, ἐμέρ 459, ἐσέρ 591, 769, ἐσφίρα 188, 743). Ἀσύστατος ἄρα ἡ γνώμη, καθ' ἥν οἱ τύποι ἐμέρα, ἐσφίρα προῆλθον ἐκ τῶν διαλεκτικῶν τύπων τῶν κλασικῶν χρόνων ἐγών, ἐγώη, τίτη, οἴτινες 1500 τούλαχιστον ἔτη πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν τύπων ἐμέρα, ἐσφίρα εἰχον ἐκλίπει.

Ἐκ τοῦ σᾶς ἐσχηματίσθη ὄνομαστικὴ σετεῖ, ἀμφοτέρωθεν δὲ διὰ τοῦ ἐμφαντικοῦ ε οἱ τύποι ἐσάς, ἐσεῖς. (*Διηγησίς ἐξαιρετοῦ Βελθάρδου τοῦ Ρωμαίου*,

ιγ' αἰῶνι κατὰ K. Krumbacher, *Gesch. d. Byzant. Litter.* σ. 444, ἐκδοσ. Legrand, 210. *Ιστορικὴ ἐξηγησίς περὶ Βελισαρίου*, ἐκδοσ. Wagner, 262). Τὰ (ἐ)σεῖς, (ἐ)σᾶς λοιπὸν ἔκτοτε κατέλαθον ἐν τῇ δημωδεῖ γλώσσῃ τὴν χώραν τῶν ὑμετές, ὑμᾶς, ἢτοι ἀπὸ 6 τούλαχιστον αἰώνων.

'Απὸ τῶν μέσων τοῦ ιδ' αἰῶνος παρέρχονται εἰς τὸ μέσον καὶ οἱ τόποι ἐμεῖς, (ἐ)μᾶς⁽¹⁾, σύτινες πιθανῶς δὲν προῆλθον ἐκ τῶν ὑμετές, ὑμᾶς, ἀλλ' ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν ἐκ τῶν τύπων ἐμέ, ἐμέρα, ἐσύ, ἐσέ, ἐσφίρα, (ἐ)σεῖς, (ἐ)σᾶς. (*Xρονικὸν ἐρ Μορέα*, ἐκδοσ. Buchon, ἐμεῖς πρόλογ. 275, 473, 697, 771, ποιημ. 1053, 1371, 1380, 1384. *Παρασπόρδυλος Ζωτικός*, ιε' αἰῶνι, ἐκδοσ. Legrand, ἐμεῖς 373, ἐμᾶς 304. *Μπεργμαδὴ Λιπόκοπος*, ιε' αἰῶνι, ἐκδοσ. Legrand, ἐμεῖς 249, 351, 371, ἐμᾶς 146, 148, 291, 315).

Κατὰ ταῦτα ἄρα οἱ δημωδεῖς τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐσύ, ἐσέ, ἐσφίρα, ἐμέρα, (ἐ)σεῖς, (ἐ)σᾶς, ἐμεῖς, (ἐ)μᾶς κτλ. Ήρξαντο μὲν κατ' ἀναλογίαν κλασικῶν τύπων δημιουργούμενοι τῷ ι' αἰῶνι, συνεπληρώθησαν δὲ τῷ ιδ', ἀλλ' ἔκτοτε οὐδεὶς νέος ἐπλάσθη τύπος. Καὶ ἐν τῇ δημιουργίᾳ δὲ τούτων οὐδὲν τὸ ζενικόν οὔτ' ἔγγυθεν οὔτε πόρρωθεν εἶναι δυνατόν νά ἐνίδη τις, ἀλλὰ τὰ πάντα καθερᾶ ἐλληνικά καὶ Ἑλληνικῶς γενόμενα.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τῆς φιλογενείας, φιλομουσίας καὶ εὐποίας τῶν ἀγλαῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους τέκνων, τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, δι' ὧν πεπτωκότες ἐκ γήρως καὶ χαλεπῶν νοσημάτων ἀνεκτοδάμεθα τὴν ὑγίειαν καὶ τὸ νεανικὸν σφρύγος καὶ ἔντιμον καὶ αὐθικός κατελάδομεν δέσιν μεταξὺ τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, μίαν τῶν ἐκπρεπεστάτων ὄμολογουμένων εἰκόνων παρέχει ὁ ἐν Μασσαλίᾳ Στέφανος ὁ Ζαφειρόπουλος.

Τὸν εἰκόνα αὐτοῦ δίδοντες σήμερον διὰ τῆς Εβδομάδης ημέρας Ἐπιθεωρίας σε ωρά δὲν θὰ ἐπικειμένωμεν τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσφ τὰ ἐκφανέστατα ίσως τεκμήρια τῆς φιλογενείας καὶ εὐποίας τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν εὐεργετηθέντων βαθέως μὲν ἐγκεχαραγμένα, ἀλλὰ καὶ ἐπιμελῶς κατ' ἐπιταγὴν τῶν εὐεργετῶν συγκρυπτόμενα, ἀδύνατον ἀποφαίνουσι τῷ βιογραφοῦντι τὴν ὁρθὴν καὶ δικαιαν παράστασιν τῶν εἰκόνων αὐτῶν. "Αλλως δὲ τοῦ ἔθνους η εὐγνωμοδύνη ἀνεγείρει αὐτοῖς τηλικαῦτα δόξης καὶ κλέους ἀγηράτου μνημεῖα, ὥστε πρὸ τούτων πᾶς δόγμας μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν. Καὶ ἀληθῶς τίς λό-

1) Ἐκ τῶν τύπων ἐμᾶς καὶ μᾶς ὃ δεύτερος ἀρχαιτερος, ὡς ἐρρήθη ἀνωτέρω, ἔτε ἀπαντῶν τὸ πρῶτον παρὰ Διηγησίς ἐξαιρετοῦ Βελθάρδου τοῦ Ρωμαίου, ιε' αἰῶνι.

γος ἀντάξιος τῆς ιερᾶς καὶ εὐγνώμονος συγκινήσεως, μεθ' ἡς ἔκαστος Ἑλληνος, εἰτ' ἐν μεγάροις, εἰτ' ἐν καλύβαις οἰκῶν, προφέρει τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τούτων τέκνων τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, τοῦ θερμοῦ δακρύου ὅπερ ἀπολεῖται ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἀποιχομένων, τῆς ἀπλέτου στοργῆς δι' ἡς περιβάλλει τοὺς ἐπιζῶντας, τῆς ἔθνικῆς ὑπερφανίας μεθ' ἡς πρὸ τῶν ἀλλῶν ἔθνῶν παρίσταται, τὸν ὄγκον αὐτῶν περιβαλλόμενος καὶ τὸν εὐεργετικὸν ἐπίδρασιν τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσίῶν αὐτῶν ἐπιδεικνύων;

Καὶ τοδούτῳ μείζων ἡ ἔθνικὴ αὕτη εὐγνωμοσύνη καὶ ὑπερφανία, ὅσῳ τὰ εὐγενῆ ταῦτα τέκνα τοῦ ἔθνους ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ ταῖς θυσίαις αὐτῶν οὐχὶ τὸν μεγαληγορίαν, ἀλλὰ τὸν μεγαλοπραγμόδυνον προέθεντο, οὐχὶ τὸν μετὰ πατάγου κατάκτησιν τοῦ διπιθομορότου αὐχήματος τῆς ἴστορίας ἐπεζήτησαν, ἀλλ' ἀθρούσιας τὰς ἡθικὰς τοῦ ἔθνους καὶ τὰς ὑλικὰς τῆς κοινωνίας πληγὰς θεραπεύοντες, ἐλαθον ἐγκολάψαντες ἀκαταστρέπτως τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν τῇ εὐγνωμονούσῃ καρδίᾳ ὅλου ἔθνους.

Οἱ ἐν ταῖς παραμοναῖς τῆς ληξιας αὐτοῦ ιθ' αἰών υπῆρχεν ὁ κατ' εξοχὴν γονιμώτατος διὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος εἰς τὸν γέννησιν τῶν μεγαλοπραγμόνων τούτων τέκνων. Μακρὸς θὰ πᾶτο ὁ κατάλογος τῶν δυομάτων τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, οἵτινες τὸ ἐλληνικὸν ὄνομα εἰτ' ἐν ταῖς ἐλληνίσι χωραῖς τιμήσαντες, εἰτ' ἐν ταῖς πεδιάσι τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ Ἰστρου, ή ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς μεγαλοπόλεσιν, ἐνδοξον ἀποφήναντες, ἐξ οὗ ἐκ τῆς ἐμπορίας δι' ἰδρώτων καὶ μόχθων καὶ δι' ἀπαραμίλλου ἐμπορικῆς δξενεργείας καὶ πρωτοβουλίας ἐκτήσαντο πλούτου ἀφειδῶς δαπανῶντες ἐπροκίσαν πανταχοῦ τὸ ἔθνος διὰ τῶν λαμπροτάτων ἰδρυμάτων αὐτοῦ καὶ ἐβάστασαν ἐπ' ὅμιλον καθ' ὅλον τὸν αἰῶνα τοῦτον ἀπαν τὸ βάρος τῆς διανοτικῆς καὶ ἡθικῆς αὐτοῦ προόδου, ναὶ μὴν καὶ τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ εὐημερίας.

Οἱ Στέφανος Ζαφειρόπουλος εἶναι εἰς ἐκ τῶν τελευταίων ἐπιζώντων τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεᾶς. Ἐάν δὲ προσφίλητος τυγχάνῃ ὃν παντὶ τῷ ἐλληνικῷ, προσθιλέστατος δικαιῶς εἶναι ἡμῖν τοῖς σύμπολίταις αὐτοῦ καὶ διότι ἐν τῇ ἡμέτερᾳ πόλει, ἐκεῖ που ἐν τῷ ἴστορικῷ Φαναρίῳ, ἐγεννήθη τῷ 1819, καὶ διότι ἐν αὐτῇ ἐξετράψῃ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς συμπληρώσας ἐν τῇ κατά Χάλκην Ἑλληνεμπορικῇ Σχολῇ, καὶ διότι δαψιλέστατα τὰ τροφεῖα ἀπέδωκε τῇ γειναιμένῃ καὶ ἐκθρεψάσῃ. Τὸν Στέφανον Ζαφειρόπουλον ἔχει ἐγγεγραμμένον ἐν τῇ χρυσῷ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν αὐτῆς ἡ ἀκριβέψαδα ἐκείνη Σχολή, εἰς αὐτὸν φέρει προσθυμοῦσα καὶ προθύμως πάντοτε παρ' αὐτοῦ ἀπαλλαγεῖσα πάσσος δυσχερείας καὶ ἀνάγκης καὶ διὰ τῆς ὑλικῆς καὶ ἡθικῆς αὐτοῦ συνδρομῆς ἀνακαινισθεῖσα. Ἐν τοῖς πρώτοις παρὰ τὸν ἐφάμιλλον γαμβρὸν αὐτοῦ, τὸν ἀοιδόμον Γεώργιον τὸν Ζαρίφην, ἐγγέγραπται Στέφανος ὁ Ζαφειρόπουλος ἐν τῇ χρυσῷ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, δισκηλίας συμβαλόμενος λίρας ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς καὶ ἐν πολλαῖς ὅλαις περιστάσεσιν ἀρωγὸς αὐτῇ προσελθών. Ἐν τῷ Πέραν μεγαλοπρεπῆς οἰκοδομῆς, χθὲς μόλις συντελεσθεῖσα, στεγάζουσα δὲ καὶ ἀρδεύουσα νῆμα ἀγωγῆς καὶ παιδείας εἰς ὑπερχίλια θίλεα τέκνα τοῦ λαοῦ, ὑπομιμήσκει καὶ θὰ

ὑπομιμήσκει ἐς φέρει τοῦτο τοῦτο χορηγήσας λίρας, καὶ ἡ ἐφάμιλλος αὐτοῦ ἀδελφή, ἡ ἐριτιμος κήρα Ελένη Γ. Ζαρίφη, τὸ πρὸς τοῦτο γήπεδον ἐκχωρήσασα. Μικρὸν πορρωτέρω ὁ μέγας ναὸς τῆς φιλανθρωπίας, τὰ Ἑθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα, ἀθρόνους ἐκάστοτε τοὺς καρποὺς τῆς μεγαλοδωρίας αὐτοῦ κομιζόμενα, κοδμοῦνται κάρις εἰς αὐτὸν διὰ βαρυτίμου ἀπολυμαντηρίου μηχανῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐν πᾶσι σχεδόν τοῖς ἀνὰ τὸν ἡμετέραν πρωτεύουσαν καὶ τὰ προάστεια ἐκπαιδευτικοῖς καὶ φιλανθρωπικοῖς ἡμῶν ἰδρυμάσιν, εἰς δὲ Στέφανος ὁ Ζαφειρόπουλος ἀπὸ δεκάδος ἥδη ἐνιαυτῶν χιλίας ἐτποσίως συμβάλλεται λίρας, ἀναγέγραπται ως μέγας εὐεργέτης ὁ ἀνήρ, ή δὲ 27 δεκαεπτίσι, ἥδη μέρα τῆς διοματικῆς αὐτοῦ ἐορτῆς, ἐορτάζεται πανταχοῦ τῆς πρωτεύουσης ὡς ἔθνική, οὕτως εἰπεῖν, πανήγυρις, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς πάνδημοι εὐχαὶ καὶ δεήσεις ἀναπέμπονται ὑπὲρ ὑγιείας καὶ εὐημερίας τοῦ εὐεργετικοῦ πρεσβύτου.

Ἡ ζειδωρος τοῦ ἀνδρὸς δρᾶσις οὐδὲ εἰς τὸν γενέτειραν μόνην περιωρίσθη, οὐδὲ εἰς τὰς χρηματικὰς ἀπλῶς συμβολάς. Ἡ Μακεδονία καυχᾶται ἐπὶ δυσὶ σχολείοις, ἀπερ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ ἀοιδίου Λεων. Ἀργέντη ὑπὸ αὐτοῦ ἰδρυθέντα σεμνύνονται ἐπὶ τῷ ὄνοματι τοῦ Ζαφειροπούλου. Ἐν Ἀθήναις ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρός, τὸ θεραπευτήριον διαγεγεινόδημός καὶ ἀλλα μαρτυροῦσιν διὰ τοῦ ἀνδρὸς ἡ εὐεργετικὴ μέριμνα ἐπεξετάθη πανταχοῦ τῶν ἐλληνιδῶν χωρῶν, ὅπου ὑπῆρχον πληγαὶ πρὸς τὸν θεραπείαν. Καὶ ἐν Μασσαλίᾳ δέ, ἐν τῇ κλεινῇ τῶν Φωκαίων ἀποικίᾳ, ητοις ἐν τῇ βαθείᾳ συναίσθησει τῆς καταγωγῆς αὐτῆς ἡγάπτησεν φέρει ὡς ἀδελφὸν τὸν Ἑλληνα καὶ ἵδι παρ' αὐτοῦ ἡγαπήθη, ἐν Μασσαλίᾳ, ἥν τοδούτοις ἐλληνικοὶ οἰκοι κοδμοῦσι, καὶ ἐν ᾧ νεαρὸς ἔτι ἀποκαταστάς ὁ Στέφανος Ζαφειρόπουλος τῷ 1842 ἰδρυσε τὸν μεγαλώνυμον οἰκον Ζαφειροπούλου Ζαρίφη, τὸ σέμνωμα τοῦτο τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐλληνικῶν οἰκων, ἐν Μασσαλίᾳ, ἐν ᾧ ἡ ἐμπορικῆς καὶ οἰκονομολογικῆς ἀπόψεως συμβολὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐπέχει μέγα κύρος οὐ μόνον παρὰ ταῖς ἐκεῖ ἐγκωμίοις Τραπέζαις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τισ τῶν τῆς μεγάλης πρωτεύουσης τῆς Γαλλίας, ὑπερφανον ἰσταται ἀνακρύττον τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Ἑλληνος Ζαφειροπούλου τὸ "Ασύλον τῶν Ἀπόρων Γυναικῶν, εἰς οὓς τὸν οἰκοδομήν ὑπὲρ τὰς 200,000 φράγκων ἐδαπάνησεν, ἀδράς δὲ ἐτοσίως καταβάλλει χρηγίας πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ.

Ἀλλ' εἰς τὸν Μασσαλίαν καὶ ἐν γένει εἰς ἀπασαν τὸν Γαλλίαν τὸ δνομα Ζαφειροπούλου εἶναι ἀγαπητὸν καὶ σεβαστὸν καὶ δι' ἀλλον λόγον πολλῷ ψύκλοτερον, διὰ λόγον ἀποδεικνύοντα τὸ ἀκοίμητον καὶ βαθὺ ἐν πλάτῃ εὐγενεῖ καρδιάς εἰτε Γάλλου, εἰτε Ἑλληνος συναίσθημα τῆς στενῆς καὶ ἀδιαρρήκτου ἀδελφότητος τῶν δύο ἔθνων, ἀπερ ἐκπροσωποῦσι τὸ μὲν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, τὸ δὲ ἐν τοῖς νεωτέροις κρόνοις τὸ ἀνέψικτον ὑψος τοῦ ἐλληνολατινικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν μεγάλων καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν, αἴτινες ἐξ αὐτοῦ ἀπέρρευσαν. Καθ' ἥν ὥραν τῷ 1870 ἡ ιπποτικὴ Γαλλία ἐσθάδαζεν ὑπὸ τὸν πτέροναν ἀτεράμνου νικητοῦ, καθ' ἥν ὥραν τὰ πλεῖστα τῶν

τέκνων αύτης πρὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων συμφορῶν ἀπεγίνωσκον τῆς σωτηρίας καὶ εἰς τὰς εὐγλώτους καὶ πατριωτικὰς ἐπικλήσεις τοῦ κατ' ἑκείνην τὴν ὥραν ἐνδαιρώσαντος τὴν μεγάλην ψυχὴν τῆς Γαλλίας, τοῦ ἀληστοῦ μνήμης Γαμβέττα, τὰ δα τέθυν, ὁ Ἑλλην Στέφανος Ζαφειρόπουλος ἔμπρακτον διδοὺς τοῖς ἀδελφοῖς Γάλλοις τεκμήριον τῆς ἐλληνικῆς πεποιθήσεως ὅτι τὰ ἔθνη τὰ διὰ τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας ζήσαντα, ἀναπτυχθέντα καὶ δοξασθέντα οὐδέποτε ἀποθνήσκουσιν, οὐδὲ ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἀπογινώσκειν τῆς σωτηρίας εἰ τι κάν γένυται, αὐθόρυμπος προσελθὼν προσδίνεγκε τῇ προσωρινῇ κυβερνήσει τῆς Γαλλίας τὸ ἐκ 3,000,000 φράγκων ἀτοκον δάνειον, τεκμήριον τῆς τε τῶν Ἐλλήνων εὐγνωμοδύνης καὶ τῆς ἀδιασείστου αὐτῶν πίστεως ἐπὶ τὰς τύχας τῆς ἀδελφῆς Γαλλίας. Ἀνάστατος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ἐγένετο ἐξ ἐνθουσιασμοῦ ἡ Γαλλία καὶ πᾶσα ἡ Μασσαλία προσῆλθε καὶ κατέλαβε τὰς περὶ τὸν οἶκον Ζαφειρόπουλον ἀγυιάς ἵνα τὴν ἀπειρον αὐτῆς τε καὶ τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους εὐγνωμοδύνην ἐκφράσῃ πρὸς τὸν Ἑλληνα ἀδελφόν, δῆτις ὅμως μετριοφρόνως ὑπέκλεψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς πανδήμου ἐκείνης διαδικλώσεως ὑποκριθεὶς τὸν ἀπόντα.

Ο Στέφανος Ζαφειρόπουλος ἐν τῇ εὐθυκρισίᾳ καὶ ὁρθοφροσύνῃ αὐτοῦ σκεψάμενος ὅτι, ἐάν αἱ χορηγαὶ καὶ ἀρωγοὶ καὶ ἐπικουρίαι ἀποτελῶσι τὸ πρώτιστον μέδον τῆς διανοτικῆς καὶ ἡθικῆς ἀναπλάσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, προσαπαιτοῦνται δικαὶοις πρὸς δρθῆν παιδαγωγίαν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ ἀλλα, τῷ παραδείγματι τῶν Ζωσιμαδῶν ἐπόμενος ἀνέλαβε τῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου τὴν ἐκδοσιν καὶ εἴτα τὴν ἀνατύπωσιν τῶν γνωστῶν μεγάλων Γεωγραφικῶν Πινάκων, οἵτινες δωρεάν εἰς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα παρεχόμενοι ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν πολυτιμοτάτων αὐτῶν βοηθούματων.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφίᾳ ὁ ἀνήρ, οὗ τὴν εἰκόνα παρατίθεμεν σίμερον τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, ὁ ἀνήρ, οὗ τὸ σύνομα εὐλογεῖ πᾶσα ἐλληνικὴ καρδία, τιμῇ δὲ καὶ γεραιρεὶ ἡ μεγάλη Γαλλία. Τὸν ἄνδρα ἐτίμησαν δι’ ἀνωτέρων παρασήμων Τουρκία τε καὶ Ἑλλὰς καὶ Γαλλία. Άλλα tanto nomine nullum par elegium, τηλικούτῳ δύνματι οὐδὲ ἐπαινοι, οὐδὲ τιμαὶ ἀντάξιοι ὑπάρχουσι.

Σ. Ι. Β.

Ο ΣΑΒΙΝΝΥ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*

Οσάκις ἐνεκύψαμεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ ἐν συντομωτάταις αὐτοῦ ὑποτυπώσει διέλαμψεν εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς ἡμῶν ἐξαιρετικῶς τὸ δεύτερον ἡμίσυ τῆς παρελθοῦσης ἐκατονταετηρίδος. Νομίζει τις διεξερχόμενος τὰς σελίδας ἐκείνας τῆς νεωτάτης ιστορίας ὅτι δι’ ἀπάσης τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας διεχεῖτο ὑποχθονίως ισχυρὸν μεγαλονοίας ρεῦμα, ἀναβλύζον αἰφνίς ἀπὸ το-

πικῶν σημείων, τὰ ὅποια ἐκ πρώτης ὅψεως θὰ ἐφαινοῦντο ἡκίστα πρὸς τοῦτο κατάλληλα. Το φαινόμενον τοῦτο καθίσταται μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἐν τῇ ιστορίᾳ κυρίως τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης, ἡς ἡ τελευταία φάσις καὶ διαμόρφωσις εἶναι ζήτημα μὴ ἐκτεθὲν ἐπιπλοιοῦνται μάλιστα ἡ ἀστήρ, οὐδὲ ἡ λάμψις κατηγαδεν ὅλον τὸν οὐρανὸν τῆς ιστορικῆς γνώσεως καὶ δῆτις ἀπετέλεσεν οἷονει τὸν κεντρικὸν ἡλιον, περὶ δὲ πάντα τὰ πεποιητισμένα ἔθνη δορυφοροῦσιν ἔκτοτε τὴν ἐπιστήμην τοῦ Δικαίου. Ή φύσις ἡθέλησε νὰ συνδυάσῃ τὸν ἐμβρίθειαν τὴν γερμανικὴν μετὰ τῆς γαλλικῆς κομψότητος καὶ ἐντεῦθεν ὁ γαλλίζων ἥχος τοῦ ὄντος τοῦ Φρειδερίκου Καρδόλου ἥχον Σαβίννυ, γνησίου καὶ ὑπεροφάνου τῆς Γερμανίας τέκνου, ἀν καὶ δι πρόγονοι αὐτοῦ, εὐγενεῖς γαιοκτήμονες τῆς βορείου Λοθαριγγίας, μόλις ἔνα καὶ ἥμισυν αἰῶνα πρότερον ἥλθον εἰς Γερμανίαν, εἰς δὲ ἐφυγάδευσεν ὁ θροποευτικὸς τῶν Γάλλων φανατισμὸς τοὺς διαμαρτυρούμενους. Ό Σαβίννυ ἐγεννήθη ἐν Φραγκούρτῃ. Ή Φραγκούρτην εἶχεν ἡδη γεννήση τὸν διάλυμπον Gōthe (Γαϊτε) καὶ οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔξενίζοντο ἡδη παρὰ τῷ Winkelmann καὶ Lessing.— Αὕτια μάλιστα σημειώσεως εἶναι περιεργός τις συγγένεια, ητις ὑψίστατο μεταξὺ τοῦ Gōthe καὶ τοῦ Σαβίννυ ἐν τῃ περιεργάτην πνεύματος καὶ ταῖς ἐξωτερικαῖς τοῦ βίου περιστάσεσιν. Αὐμφοτέρους ἐφώτιζεν ἀπὸ τῇ λίκνου μέχρι τοῦ τάφου σχεδόν ἀνέφελος ὁ ἡλιος τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας, ἀμφότεροι ἐγεννήθησαν, ἐδίωσαν καὶ ἐτελεύτησαν ἐν εὐμαρείᾳ, ἀμφότεροι εἶχον μεταξὺ τοῦ θανάτου τοῦ πρότερον διαμέθητον θωματίσια. «Τὸ τέκνον παρὰ τῆς μητρὸς λαμβάνει τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ιδιοφυίαν», λέγει δὲ Schopenhauer.— Ο Hugo (Χοῦγγο) εἶναι ὁ πρόδρομος, ὁ κηρύττων τὴν ἐλευσίν τῆς «Ιστορικῆς Σχολῆς», ἀλλ’ ο Σαβίννυ ὁ ἀρχηγός, ο κορυφὴν αὐτῆς.— Οτε ἐνεφανίσθη ο Σαβίννυ ἡ φιλοσοφία τῶν φώτων ἐσπαιρεψεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Καντίου, ἐπαγγελλούμενου καθαράν καὶ κριτικὴν νόσουν καὶ οὐχὶ φανταστικὰς γοντείας. Ή ἀφορού, ἐξ ἡς ὁ μέγας καινοτόμος (ο Σαβίννυ) ἡναγκάσθη νὰ ἐκστομίσῃ τὸ πρῶτον δημοσίᾳ τὰς ἀρχὰς ἐκείνας, αἵτινες κατέστησαν ἐν βραχεῖ τὰ δόγματα τῆς νέας σχολῆς, εἰναι δημοσίευσις ἐπιπολαίου τινὸς συγγραφῆς τοῦ ἐν Χαϊδελβέργη καθηγητοῦ Thibaut, ἐν δὲ ἀποκρύπτεται οὗτος τὸ Ρωμ. Δικ. ὡς ἀλλοτριον τοῦ χαρακτήρος τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας αὐτῶν, χαρακτηρίζει ὡς οἰκτράν τὴν κατάστασιν τοῦ Δικαίου καὶ ζητεῖ τὴν ἀποσκοπάκισιν τοῦ Ρωμ. Δικαίου διὰ τῆς συντάξεως ἐθνικοῦ κώδικος. Ή συγγραφὴ λοιπὸν αὐτὴ προσύκαλεσε βραχεῖαν ἀπάντησιν τοῦ Σαβίννυ, λέγουσαν, ὅτι η κατάστασις τοῦ Δικαίου εἶναι δύντως οἰκτρά, ἀλλ’ ὅτι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστάσει ἐνέχεται οὐχὶ η νομοθεσία, ἀλλ’ η ἐπιστήμη η τῶν ιδίων καθηκόντων ἐπιλαθούμενη. Τὸ δίκαιον — η τούλαχιστον τὸ ιδιωτικὸν — οὐδαμῶς — λέγει δὲ Σαβίννυ — παράγεται, ὡς η τέως διαδεδούμενη γνώμη

*) Περίληψις διαλέξεως ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ γενομένης.